

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
13 päivänä heinäkuuta 1993 *

Asiassa C-125/92,

jonka Cour d'appel de Chambéry (Ranska) sosiaaliasiain jaosto on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tulkita 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyä tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa yleissopimusta (EYVL 1972, L 299, s. 32) 3.6.1971 tehdyn pöytäkirjan mukaisesti saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Mulox IBC Ltd

vastaan

Hendrick Geels

ennakkoratkaisun edellä mainitun 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9.10.1978 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 304, s. 1), 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti O. Due, jaostojen puheenjohtajat M. Zuleeg ja J. L. Murray sekä tuomarit G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse, M. Díez de Velasco ja P. J. G. Kapteyn,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: J.-G. Giraud,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- Saksan liittotasavallan hallitus, asiamiehenään liittovaltion oikeusministeriön Ministerialrat Ch. Böhmer,
- Ranskan tasavallan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaispäällikkö E. Belliard, sijaisenaan saman ministeriön oikeudellisen osaston ulkoasiainsihtööri H. Duchène,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies P. Van Nuffel ja oikeudellisessa yksikössä toimiva kansallinen asiantuntija T. Margellos,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.5.1993 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Cour d'appel de Chambéry on esittänyt 17.3.1992 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 17.4.1992, yhteisöjen tuomioistuimen toimivallasta tulkita 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyä tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaa yleissopimusta 3.6.1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla, sellaisena kuin yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), jäljempänä 'yleissopimus', on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä 9.10.1978 tehdyllä sopimuksella (EYVL L 304, s. 1), ennakkoratkaisukysymyksen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan tulkinnasta.
- 2 Mainittu kysymys on esitetty oikeudenkäynnin yhteydessä, jossa asianosaisina ovat englantilainen yritys Mulox IBC Limited, kotipaikka Lontoo, jäljempänä 'Mulox', ja sen entinen työntekijä, hollantilainen Hendrick Geels, jonka

kotipaikka on Aix-les-Bains (Ranska); riita on syntynyt siitä, että työnantaja on purkanut työntekijän työsopimuksen.

- 3 Yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetuista asiakirjoista ilmenee, että Geels, jonka Mulox palkkasi 1.11.1988 kansainvälisen markkinoinnin johtajaksi, oli sijoittanut toimistonsa kotipaikkaansa Aix-les-Bainsiin ja myi aluksi Muloxin tuotteita Saksaan, Belgiaan, Alankomaihin ja Skandinaviaan, jonne teki useita matkoja. Vuoden 1990 tammikuusta alkaen Geels työskenteli Ranskassa.
- 4 Kun Geelsin työsopimus purettiin, hän nosti entistä työnantajaansa vastaan irtisanomisajan korvausta ja vahingonkorvausta koskevan kanteen Conseil de prud'hommes d'Aix-les-Bainsissa.
- 5 Mainittu tuomioistuin totesi 4.12.1990 antamassaan päätöksessä olevansa toimivaltainen yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan perusteella ja velvoitti Ranskan lain mukaisesti Muloxin maksamaan Geelsille erinäisiä korvauksia.
- 6 Mulox saattoi asian Cour d'appel de Chambéryn käsiteltäväksi väittäen, etteivät Ranskan tuomioistuimet ole toimivaltaisia käsittelemään asiaa, koska kyseessä olevan työsopimuksen täyttämipaikkoja oli muuallakin kuin Ranskassa ja koska Muloxin kotipaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- 7 Cour d'appel de Chambéry, joka ei ollut varma siitä, ovatko Ranskan tuomioistuimet toimivaltaisia käsittelemään mainittua asiaa, päätti keskeyttää asian käsittelyn, kunnes yhteisöjen tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisupäätöksen seuraavaan kysymykseen:

”Onko 27.9.1968 tehdyn Brysselin yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun toimivaltaperusteen soveltamiseksi välttämätöntä, että työsopimukselle ominainen velvoite on kokonaan täytetty ainoastaan sen valtion alueella, johon asiaa käsittelevä tuomioistuin kuuluu, vai riittääkö edellä mainitun artiklan soveltamiseksi, että osa – mahdollisesti suurin osa – velvoitteesta on täytetty mainitun valtion alueella?”
- 8 Pääasiaa koskevia tosiseikkoja, menettelyn kulkua sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä kirjallisia huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät esittelevän tuomarin kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

9 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään kysymykseen vastaukseksi on muistutettava, että poiketen yleissopimuksen 2 artiklan ensimmäisen kappaleen yleissäännöstä eli sen valtion tuomioistuinten toimivaltaisuudesta, jossa vastaajan kotipaikka on, yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa: 1. sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä.”

10 Seuraavaksi on syytä todeta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuin pyrkii mahdollisimman pitkälle antamaan yleissopimuksessa käytetyille käsitteille itsenäisen tulkinnan, jotta ETY:n perustamissopimuksen 220 artiklassa, jonka täytäntöönpanemiseksi yleissopimus tehtiin, asetettujen tavoitteiden mukaisesti taattaisiin yleissopimuksen vaikutusten täysimääräinen toteutuminen.

11 Ainoastaan tällainen itsenäinen tulkinta takaa yleissopimuksen yhdenmukaisen soveltamisen; yleissopimuksen tavoitteena on erityisesti yhdenmukaistaa sopimusvaltioiden tuomioistuinten toimivaltasääntöjä niin, että mahdollisuuksien mukaan estetään sellaiset tilanteet, joissa saman oikeussuhteen osalta on olemassa useita toimivaltaperusteita, sekä vahvistaa yhteisön alueelle sijoitautuneiden henkilöiden oikeussuojaa mahdollistamalla sen, että kantaja voi helposti tietää, missä tuomioistuimessa hän voi kanteen nostaa, ja vastaaja voi kohtuudella ennakoita, missä tuomioistuimessa kanne häntä vastaan voidaan nostaa.

12 On totta, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdan erityisen toimivaltasäännön osalta (asia 12/76, Tessili, tuomio 6.10.1976, Kok. 1976, s. 1473), että yleensä sopimusten osalta mainitussa artiklassa tarkoitettu ”paikkakunta, jossa velvoite on täytetty tai täytettävä”, määräytyy ainoastaan sen lainsäädännön mukaan, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava riidanalaiseen velvoitteeseen.

13 Yhteisöjen tuomioistuin on perustellut mainittua ratkaisua sillä, että eri sopimusvaltioissa on hyvin erilaisia käsityksiä sen paikkakunnan osalta, jossa sopimuksen kannalta merkityksellinen velvoite täytetään, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kyseessä oleva myyntivelvoite.

- 14 Työsopimusten osalta ei kuitenkaan ole tällaista ongelmaa. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut mainitun sopimustyyppin erityispiirteet huomioon ottaen (asia 133/81, Ivenel, tuomio 26.5.1982, Kok. 1982, s. 1891, 20 kohta; asia 266/85, Shenavai, tuomio 15.1.1987, Kok. 1987, s. 239, 11 kohta; ja asia 32/88, Six Constructions, tuomio 15.2.1989, Kok. 1989, s. 341, 10 kohta), työsopimusten osalta yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna velvoitteena on samoin pidettävä tällaisille sopimuksille luonteenomaista velvoitetta eli työntekijän velvoitetta tehdä sovittua työtä.
- 15 Yhteisöjen tuomioistuin onkin edellä mainituissa asioissa Ivenel, Shenavai ja Six Constructions antamissaan tuomioissa todennut, että tällaisilla sopimuksilla on muihin sopimuksiin verrattuina erityispiirteitä, koska niissä luodaan kestävä, työntekijän tiettyyn yrityksen tai työnantajan liiketoiminnan organisaatioon liittävä suhde ja koska näillä sopimuksilla on paikallinen liittymä työskentelypaikkaan, joka määrittää pakottavien oikeussääntöjen ja kollektiivisten sopimusten soveltamisen.
- 16 Tästä seuraa, että työsopimuksen osalta yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ratkaisevan velvoitteen täyttämispaiikkaa ei voida määrittää viittaamalla siihen kansalliseen lainsäädäntöön, jota asiaa käsittelevän tuomioistuimen lainvalintasääntöjen mukaan on sovellettava, vaan se on määritettävä sellaisten yhdenmukaisten kriteerien perusteella, jotka yhteisöjen tuomioistuimen on määriteltävä ottaen huomioon yleissopimuksen järjestelmän ja tavoitteet.
- 17 Jotta mainittu paikkakunta voidaan konkreettisesti määrittää, on ensinnäkin todettava, että edellä mainituissa asioissa Ivenel ja Shenavai antamissaan tuomioissa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaan sisältyvä erityinen toimivaltasääntö on tarpeen sellaisissa tapauksissa, joissa esiintyy erityisen läheinen liittymä itse asian ja sitä käsittelevän tuomioistuimen välillä, jotta oikeudenkäynti olisi tarkoituksenmukaisesti järjestetty. Edellä mainituissa asioissa Shenavai ja Six Constructions antamissaan tuomioissa yhteisöjen tuomioistuin on myös katsonut, että työsopimuksen ominaispiirteiden vuoksi sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa työskentelyvelvoite on täytettävä, voi parhaiten tutkia riita-asiat, jotka voivat johtua näihin sopimuksiin perustuvasta velvoitteesta tai velvoitteista.
- 18 Seuraavaksi on syytä painottaa, että edellä mainituissa asioissa Ivenel ja Six Constructions antamissaan tuomioissa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että mainittua yleissopimuksen artiklaa on tulkittava sen tavoitteen valossa,

että sitä sopimuspuolta, joka on sopimussuhteessa yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti heikommassa asemassa, eli tässä tapauksessa työntekijä, suojataan asianmukaisesti.

- 19 Tällainen asianmukainen suoja taataan paremmin, jos työsopimukseen liittyvät riidat kuuluvat sen paikkakunnan tuomioistuinten toimivaltaan, jossa työntekijä täyttää velvoitteensa työnantajaan nähden. Tämän paikkakunnan tuomioistuimissa työntekijä voikin vähimmin kustannuksin olla kantajana tai vastaajana.
- 20 Tästä seuraa, että työsopimusten yhteydessä käsitettä velvoitteen täyttämipaikka on yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa tulkittava siten, että siinä viitataan siihen paikkakuntaan, jossa työntekijä tosiasiallisesti tekee työnantajan kanssa sovittua työtä.
- 21 Sellaisessa tilanteessa, kuten pääasiana olevassa tapauksessa, jossa työtä on tehty useammassa kuin yhdessä sopimusvaltiossa, on tärkeää, että yleissopimuksen määräyksiä tulkitaan siten, että vältetään useat toimivaltaperusteet, jotta estettäisiin keskenään ristiriitaisten päätösten tekeminen ja jotta tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano helpottuisi muussa valtiossa kuin siinä, jossa ne on annettu (ks. asia C-220/88, Dumez, tuomio 11.1.1990, Kok. 1990, s. I-49, 18 kohta).
- 22 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että sellaisessa tapauksessa, jossa kantajan nostamassa kanteessa tarkoitetaan samasta sopimuksesta johtuvia useita eri velvoitteita, tuomioistuimen toimivalta määräytyy päävelvoitteen mukaan (edellä mainittu tuomio asiassa Shenavai, 19 kohta).
- 23 Tästä seuraa, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa ei voida tulkita siten, että siinä annetaan kilpaileva toimivalta kaikkien sellaisten sopimusvaltioiden tuomioistuimille, joiden alueella työntekijä on suorittanut osan ammatillisista toimistaan.
- 24 Silloin kun työntekijä suorittaa hänelle annetun työn usean sopimusvaltion alueella, yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi sopimusvelvoitteen täyttämipaikkakunnaksi on katsottava se paikkakunta, jossa tai josta käsin työntekijä pääasiallisesti täyttää velvoitteensa työnantajansa nähden.
- 25 Määritettäessä mainittua paikkakuntaa – mikä kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan – on otettava huomioon pääasiassa kyseessä oleva tilanne, jossa työntekijä on suorittanut hänelle annetun työn siinä sopimusvaltiossa

sijaitsevasta toimistosta, jossa hänen asuntonsa sijaitsee, josta käsin hän teki työtään ja jonne hän palasi jokaisen työmatkansa jälkeen. Kansallinen tuomioistuin voisi lisäksi ottaa huomioon, että asian tullessa vireille työntekijä työskenteli yksinomaan mainitun sopimusvaltion alueella. Koska muita ratkaisevia tekijöitä ei ole, mainittua paikkaa on pidettävä yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna, työsopimukseen perustuvassa kanteessa tarkoitettuna velvoitteen täyttämipaikkakuntana.

26 Kaikista edellä esitetyistä arvioista seuraa, että yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että silloin kun kyse on työsopimuksesta, jonka täyttämiseksi työntekijä suorittaa hänelle annetun työn useamman kuin yhden sopimusvaltion alueella, kyseisessä määräyksessä tarkoitettu paikkakunta, jossa sopimukselle luonteenomainen velvoite on täytetty tai täytettävä, on se paikkakunta, jossa tai josta käsin työntekijä pääasiallisesti täyttää velvoitensa työnantajansa nähden.

Oikeudenkäyntikulut

Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Ranskan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Cour d'appel de Chambéry'n 17.3.1992 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että silloin kun kyse on työsopimuksesta, jonka täyttämiseksi työntekijä suorittaa hänelle annetun työn useamman kuin yhden sopimusvaltion alueella,

kyseisessä määräyksessä tarkoitettu paikkakunta, jossa sopimukselle luonteenomainen velvoite on täytetty tai täytettävä, on se paikkakunta, jossa tai josta käsin työntekijä pääasiallisesti täyttää velvoitteensa työnantajaansa nähden.

Due	Zuleeg	Murray	Mancini	
Schockweiler	Moitinho de Almeida	Grévisse	Díez de Velasco	Kapteyn

Julistettiin Luxemburgissa 13 päivänä heinäkuuta 1993.

J.-G. Giraud
kirjaaja

O. Due
presidentti